HANDBOK OM OTILLÅTEN PÅVERKAN

SVENSKA FOTBOLLFÖRBUNDET

INNEHÅLL

Inledning	4
Den sårbara föreningsdemokratin	10
Otillåten påverkan	18
Förebyggande åtgärder mot otillåten påverkan	22
Hantering av otillåten påverkan	24
Hot och hat via sociala medier	26
Sammanfattning	32

INLEDNING

När någon i fotbollsrörelsen utsätts för brott för det ofta med sig en rad negativa konsekvenser både för den enskilde individen och för den förening eller det förbund som den utsatte tillhör. Brottet riskerar att på ett negativt sätt påverka både hur individen mår och hur individen klarar av att utföra sina uppdrag. Konsekvenserna kan också bli att de personer som drabbas tvekar inför vissa beslut, blir påverkade i sitt beslutsfattande, hoppar av sina uppdrag eller väljer att inte engagera sig mer inom fotbollen överhuvudtaget. Medarbetarna i föreningen eller i förbundet kan bli så osäkra och rädda att det påverkar deras beslutsfattande och deras förhållningssätt. Konsekvenserna av ett begånget brott i anslutning till en fotbollsförening kan även försvåra rekryteringen av nya styrelseledamöter, ledare, föreningsfunktionärer och spelare. Även medlemmarnas vilja till engagemang i föreningen kan försämras.

Ur detta föreningsperspektiv är det av utomordentlig vikt att det finns en beredskap inom fotbollsrörelsen för att såväl förebygga som hantera våld, hot och otillåten påverkan på personer inom vår idrott. Med denna handbok vill Svenska Fotbollförbundet stärka kunskapen i föreningarna om dessa viktiga frågor genom att informera och ge handfasta råd om hur hot, våld, och otillåten påverkan inom fotbollen ska kunna förebyggas men också hur man ska agera vid inträffade brott. Handboken riktar sig således i första hand till föreningarnas ledare, styrelseledamöter, klubbchefer, övriga föreningsföreträdare och naturligtvis till de direkt drabbade. Andra målgrupper för handboken är de

24 distriktsförbunden och olika intresseorganisationer inom fotbollen.

Handboken är ett levande dokument som kommer att uppdateras med relevant information som är av vikt för föreningarnas och distriktsförbundens arbete kring dessa frågor.

1.1 Syfte och mål

Svensk fotboll är en av Sveriges största folkrörelser och utgör en viktig del av det svenska samhället. Samtidigt som fotbollen bidrar till glädje, engagemang, gemenskap och fysisk aktivitet visar den statliga utredningen Mera glädje för pengarna (SOU 2013:19) att flertalet av tillfrågade föreningsfunktionärer, anställda och ideella ledarkrafter inom fotbollen utsatts för trakasserier, hot eller våld till följd av sitt engagemang. De senaste åren har flera initiativ tagits i syfte att förbättra situationen. För att kunna formulera och genomföra fler effektiva förebyggande insatser behövs dock en fördjupad kunskap om hur risksituationerna ser ut i fotbollsrörelsen.

Förbundsstyrelsen har sålunda beslutat, på underlag och förslag från SvFF:s säkerhetsgrupp, att ett mer riktat och stödjande arbete i säkerhetsfrågor ska göras tillsammans med distrikten och breddfotbollen. Som ett led i detta ska på kort sikt ett antal åtgärder vidtas som bland annat innebär att varje distriktsförbund utser en säkerhetsansvarig person som ska vara mottagare av information men också ansvara för återkoppling i frågor där man kan behöva stöd och hjälp för att skapa en vardag i vår fotbollsmiljö som känns trygg och säker.

Handboken ska ses som en start och en grund som på ett medvetet och enkelt sätt sätter fokus på några vanligt förekommande företeelser och händelser som föreningar, föreningsföreträdare, funktionärer, ledare och andra som verkar i fotbollsrörelsen kan riskera att behöva hantera i förebyggande syfte eller när något har inträffat. I handboken ligger fokus på att medvetandegöra de olika risker som finns kring begreppet otillåten påverkan och på vilka funktioner som kan vara mest utsatta samt på vilka sätt man kan förebygga alla former av otillåten påverkan. Handboken skall också läsas i skenet av den av SvFF:s förbundsstyrelse år 2019 fastställda nationella handlingsplanen som vi kommer att återkomma till längre fram i kommande uppdateringar av denna handbok.

1.2 Ordlista över centrala begrepp

Nedan finns ett antal vanligt förekommande ord och uttryck som används i olika former av kommunikation kring detta ämne och som här förklaras för att öka förståelsen av deras innebörd.

Arrangörsavstängning: Föreningars rätt att vidta åtgärder för att identifiera och stänga av ordningsstörare.

Associationsformer: Former för bildande av bolag, föreningar och andra sammanslutningar. Föreningar kan exempelvis delas upp i ekonomiska och ideella föreningar.

Bangers: En sorts olagliga smällare som avger mycket höga ljud.

Brott av mer systemhotande karaktär: Brottshandlingar som påverkar eller riskerar att påverka idrottens integritet, effektivitet och legitimitet negativt.

Firma: Supporterkategori med våldsbenägenhet och s.k. våldskapital.

Förmedlare: Person som företräder och agerar mellanhand för spelare, exempelvis genom att hantera olika typer av avtal.

Hot: Olaga hot, hot mot tjänsteman, utpressning och andra liknande straffbara gärningar.

Korruptionsförsök: Löfte eller erbjudande om muta eller annan otillbörlig belöning för visst agerande från en part till en annan. Inkluderar även otillbörliga relationer mellan flera parter.

Medarbetare: Övergripande begrepp för anställningsformer och samarbeten mellan personer på en arbetsplats.

Närmaste chef: Chef som leder det dagliga arbetet och som medarbetaren har mest kontakt med. Närmaste chefen har ofta arbetsmiljöuppgifter delegerade till sig.

Otillåten påverkan: Trakasserier, hot, våld och korruption som syftar till att påverka någons yrkesutövning, handlande eller beslutsfattande.

Påverkare: Samlingsbegrepp för personer som på olika sätt försöker påverka aktörer inom idrotten på ett otillåtet sätt.

Risksupporter: Person som anses kunna åstadkomma ordningsstörningar. Vissa risksupportrar kan återfinnas i ultras- eller firmagrupper.

Självcensur: Passivt eller felaktigt yrkesutövande eller handlande som bottnar i rädsla att drabbas av påverkansförsök.

Skrämselkapital: Ingår i vissa grupperingars varumärke framför allt när det gäller rykte eller förmåga att utöva våld. Det kan förstärkas genom exempelvis våldshändelser, myter och mediauppmärksamhet.

Supporter Liaison Officer (SLO): Person som fungerar som en länk mellan supportrar och en förening. En SLO kan vara anställd av eller arbeta ideellt för en förening.

Säkerhetskultur: Gemensamma sätt att tänka och agera när det gäller risk och säkerhet.

Tifo: Manifestationer eller uppvisningar som utförs av organiserade supportergrupper. Ett tifo kan bestå av flaggor, banderoller, pyroteknik, konfetti och ballonger. Ett tifoarrangemang innehåller ofta budskap till det egna laget, till motståndarlaget eller till rivaliserande supportrar.

Tillträdesförbud: Förbud för en person att få tillträde till och vistas på inhägnad plats för idrottsutövning när idrottsarrangemang anordnas på platsen.

Trakasserier: Straffbara gärningar som olaga hot, förtal och ofredande men även andra icke-straffrättsliga påtryckningar som subtila hot och påtryckningar.

Ultras: Supporterkategori av extrem art när det gäller engagemang och stöd till det egna laget.

Våld: Misshandel, våld mot tjänsteman och andra liknande straffbara gärningar.

DEN SÅRBARA FÖRENINGSDEMOKRATIN

Den svenska fotbollsrörelsen bygger helt och hållet på den ideella föreningen där medlemmarna är de som i demokratisk ordning beslutar om verksamheten. Just för att idrottsföreningen bygger på demokrati och medlemskap är den också sårbar när det gäller personers försök till inflytande och påverkan utanför föreningens demokratiska ramar. I det följande ska vi närmare analysera detta faktum och också visa på hur man kan förebygga odemokratiska aktioner mot föreningen.

2.1 Den ideella fotbollsföreningen

Det är ett välkänt faktum att brott begås med hjälp av juridiska personer som idrottsföreningar och att föreningar används som regelrätta brottsverktyg. Ideella föreningar är således inget undantag när det gäller risker för brottslighet utan tvärtom kan en ideell förening innebära ökade risker för ekonomisk brottslighet till följd av den ideella föreningens oreglerade natur.

Fotbollsföreningar är som nämns ovan ideella föreningar. En ideell förening har i allt väsentligt samma rättigheter som andra associationsformer men betydligt färre skyldigheter. En följd av detta är bland annat att det är ett enkelt förfarande att bilda en fotbollsförening. Det enda som krävs är att minst tre personer beslutar om föreningens stadgar som reglerar namn, syfte, former för beslutsfattande och hur man utser en styrelse. Det behövs med andra ord inte någon registrering eller något beslut hos myndigheter för att bilda en fotbollsförening. Man behöver bara ansöka om organisationsnummer hos Skatteverket för att

underlätta för föreningen att ingå avtal, äga tillgångar och ta lån. Denna i jämförelse med ett aktiebolag eller en ekonomisk förening oreglerade föreningsform visar sig också i att det i en ideell förening kan finnas brist på insyn.

Det finns inte heller någon skyldighet att till någon myndighet anmäla förändringar av föreningens företrädare i styrelsen och det går det inte heller att kontrollera vilken eller vilka personer som företräder en viss förening. Skälet är att det saknas ett företrädarregister för ideella föreningar. Det innebär exempelvis att det inte går att få fram uppgifter om huruvida en och samma person företräder flera föreningar.

Utbetalningar av bidrag och stöd från den offentliga sektorn till bland annat idrottsföreningar har ökat. Sannolikt kommer stöden att fortsätta öka i framtiden. Det innebär också att den oreglerade ideella föreningsformen blir ett än attraktivare verktyg för ekobrottslingar. Skatteverket tycker sig se en ökande ekonomisk brottslighet inom den ideella sektorn, men kan inte slå fast omfattningen av den. Det är även svårt att avgöra om en eventuell ökning beror på att antalet ekobrottslingar har ökat. Det kan handla om samma individer som tidigare, men att de har upptäckt möjligheterna och enkelheten med att använda ideella föreningar genom den begränsade insynen och de stora penningflödena i föreningen.

En annan såbarhet finns i det faktum att det i ett mycket stort antal föreningar förekommer parallella ekonomier genom bruket av s.k. lagkassor. En aggressiv marknadsföring från företagshåll i kombination med föräldrars önskemål om att upprätta en egen lagekonomi som är skild från föreningens ekonomi gör att

många lag samlar på sig stora ekonomiska tillgångar utanför medlemmarnas och revisorernas insyn. En sådan lagintern ekonomihantering utanför föreningens kontroll kan också i värsta fall bli en arena för kriminella element.

Sammanfattningsvis är således idrottens och fotbollens oreglerade föreningsform ett mycket attraktivt verktyg för ekonomisk brottslighet.

2.2 Påverkan på årsmöten

Det finns olika exempel på hur föreningsdemokratin på årsmöten har satts ur spel, bland annat genom att vissa medlemmar skrämt andra medlemmar i syfte att påverka hur dessa ska rösta. Enligt Brå-rapporten Att motverka otillåten påverkan inom idrotten (2018:5) är det vanligtvis individer som tillhör olika supportergrupperingar som står bakom påverkansförsöken. Vissa föreningsmedlemmar uppger också att de har fått frågor om hur de tänker rösta på inlämnade motioner. Påverkarnas samhörighet med supportergrupperingar och deras koordinerade agerande i kombination med det stora antalet individer i grupperingarna har enligt flera utsatta intervjupersoner i Brå-rapporten lett till att de inte vågat rösta som de velat utan istället valt att lägga ner sin röst. Dessa påverkares agerande tycks främst bottna i missnöje, men det förekommer även exempel på hur påverkare försökt få personer i en styrelse att avgå genom olika typer av trakasserier och hot. Missnöjesyttringar kan naturligtvis vara ett legitimt sätt att uttrycka sina åsikter på, men att trakassera och hota en person i syfte att få hen att lämna ett styrelseuppdrag utgör ett allvarligt exempel på otillåten påverkan.

Dylika påverkansförsök tycks i vissa fall ha skapat oro även hos medlemmar som inte själva har drabbats. Påverkarnas agerande sprider sig således ofta till personer som inte själva har blivit utsatta. En konsekvens av detta tycks vara att vissa medlemmar stämt av påverkarnas hållning i vissa frågor innan de själva vågat ta ställning i sakfrågan. Sammantaget innebär det ovan nämnda att det kan finnas personer som inte är valda av medlemmarna men som genom trakasserier och hot lyckats styra bakom kulisserna.

Föreningsdemokrati är något unikt och viktigt att bevara. Dock kan det finnas en problematik med att det som utmärker föreningsdemokrati, nämligen principen om en medlem – en röst, sätts ur spel om medlemmar skräms till att avstå från att utnyttja sin rösträtt. Av Brå-rapporten framgår att det i vissa föreningar finns en stor tyst medlemsmajoritet som inte velat eller vågat sätta sig upp mot personer som använt skrämseltaktik och som emellanåt varit mycket aktiva på föreningens årsmöten. Eftersom det dessutom ofta är svårt för många föreningar att få medlemmar att delta på möten och att engagera sig, kan dessa personer få ett stort inflytande. Att personer som valts in i styrelser valt att avgå frivilligt eller tvingats bort på grund av smutskastning och hot är ett problem som även lyfts av Brå-rapporten.

Då vissa fotbollsföreningar på elitnivå förfogar över stora tillgångar och omsätter stora belopp finns det enligt Brå-rapporten på många håll en oro för att personer från kriminella miljöer genom påverkansförsök tar över fotbollsföreningar och även utnyttjar föreningarna för penningtvätt.

Att den ideella föreningsformen är skyddad från insyn utgör ett annat problem genom att det är svårare att avslöja om det förekommer oegentligheter i föreningarna på samma sätt som det finns en osäkerhet från medlemmaras sida när det gäller påverkansförsök att rösta bort styrelsen. Idrottens integritet, effektivitet och legitimitet kan därmed riskera att skadas. I synnerhet stora föreningar med anor långt tillbaka i tiden som drar till sig stora supporterskaror där många också blir medlemmar riskerar att utsättas för otillåten påverkan i samband med årsmöten. Många supportrar och medlemmar i sådana föreningar kan vara personer med ett stort skrämselkapital. Naturligtvis kan detta gälla även yngre föreningar utan långvariga demokratiska traditioner och stora supporterskaror. Även där kan personer med skrämselkapital engagera sig som medlemmar för att på ett otillåtet sätt kunna påverka de beslut som fattas på årsmöten.

2.2 Vad kan föreningar göra för att förebygga angrepp på föreningen?

Som en del i arbetet för att förebygga otillåten påverkan är det viktigt att föreningarna har heltäckande och välformulerade stadgar men också att styrelsen är väl medveten om sitt uppdrag som föreningsstyrelse. Styrelseutbildning via distriktsförbunden eller RF/SISU skulle kunna vara ett alternativ för att säkerställa att risken för att utsättas för otillåten påverkan minimeras.

Förebyggande checklista för föreningar:

- ☐ Uppdatera stadgarna vart 3-5 år utifrån RF:s stadgemall.
- ☐ Säkerställa att stadgarna efterlevs utifrån medlemmar, åtaganden och tider för årsmöte.
- ☐ Utbilda nya styrelseledamöter i föreningens stadgar och åtaganden.
- ☐ Säkerställa vilka medlemmar som har rösträtt.
- ☐ Kontakta distriktsförbund, SvFF eller RF-SISU för hjälp vid frågor eller osäkerhet.

Förebyggande checklista för distriktsförbund:

- ☐ Erbjuda alla föreningar utbildning i styrelsearbete.
- ☐ Informera om vikten av heltäckande stadgar och var man kan få hjälp (RF-SISU, SvFF, SDF).
- ☐ Kontakta SvFF eller RF-SISU för hjälp i stadgefrågor.

Gåbin90
swish
123 543 8122
Kovlands IF
Block
Håll avstånd till andra människor
Corona
Brickpris
Enkelbricka
25 kr
Brickpris
Dubbelbricka
50 kr
Ånäsparken
Brickpris
Enkelbricka
25 kr
Brickpris
Dubbelbricka
50 kr
swish
123 543 8122
Kovlands IF
Block
Ånäsparken
PANT
DIPLOM-IS

OTILLÅTEN PÅVERKAN

Otillåten påverkan är en samlingsterm för alla former av trakasserier, hot, våld och korruption som syftar till att påverka någons yrkesutövning, handlande eller åsiktsbildning. Otillåten påverkan kan förstås som en viss typ av interaktion mellan den utsatte och den som utför påverkansförsöket. Ordet otillåten antyder att påverkaren reagerar på den utsattes handlande på ett oacceptabelt sätt. Det kan exempelvis handla om att försöka påverka olika typer av beslut. I otillåten påverkan ingår normalt inte att uttrycka en åsikt, men om syftet med att uttrycka en åsikt är att skrämma någon eller tvinga någon till ett visst handlande kan det också innebära otillåten påverkan.

Det är ofta mycket svårt att dra en klar gräns mellan tillåtna och otillåtna beteenden. Eftersom denna gränsdragning är så svår ska utgångspunkten alltid vara den drabbades bild av det inträffade. Samtidigt kan individer reagera olika på en och samma händelse. Det är därför viktigt med individanpassat stöd efter en händelse. Påverkansförsök behöver inte alltid vara juridiskt straffbara för att få allvarliga konsekvenser. Subtila anspelningar om personers privatliv och anhöriga kan vara minst lika allvarligt som ett direkt hot mot de utsatta.

3.1 Kränkningar och trakasserier

Att personer inom fotbollen utsätts för olika typer av kränkningar och trakasserier är dessvärre relativt vanligt förekommande. Med kränkningar och trakasserier avses exempelvis obehagliga telefonsamtal, kontakter via sociala medier, smutskastning och drev på nätet, rasistiska eller diskriminerande kommentarer

under en match, okvädningsord, förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av olika egenskaper samt olaga förföljelse (s.k. stalkning). Denna definition utgår från de sju diskrimineringsgrunderna som är skyddade enligt svensk lag (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder). Vissa typer av trakasserier och kränkningar har en tendens att vara diffusa och riskerar därför att viftas bort både av den som blir utsatt och av personer i dennes omgivning. Även denna typ av personangrepp kan dock ge allvarliga konsekvenser om den utsatte inte får det stöd som hen behöver. Det är därför viktigt att synliggöra och stävja alla former av kränkningar och trakasserier som förekommer inom fotbollen.

När det gäller sexuella trakasserier är det av stor vikt att inga olämpliga beteenden med sexuella anspelningar förekommer inom fotbollsrörelsen oavsett om dessa går att definiera som brottsliga eller ej. Med sexuella övergrepp avses samtliga sexualbrott som återfinns i brottsbalken. Ett övergrepp kan även bestå i att någon skickar oönskade bilder på intima kroppsdelar till annan person. För att en handling ska klassas som sexuella trakasserier måste den vara av sexuell karaktär som exempelvis oönskad beröring eller kommentarer med sexuell anspelning.

3.2 Hot och våld

Inom fotbollen förekommer fysisk kontakt som en naturlig del av spelet. Det är något som är accepterat och som finns reglerat i fotbollens regelverk. Men även om fysisk kontakt är tillåten inom ramen för spelet så är det aldrig tillåtet att gå över gränsen till fysiska våldshandlingar som innebär att någon genom slag,

spark, hård knuff, skallning eller liknande angrepp tillfogar annan skada, sjukdom eller smärta.

Men det finns även en form av psykiskt ”våld” som går under benämningen hot. Det är konkret uttalade hot framförda via direkt tilltal, mejl eller SMS om att en person eller egendom ska skadas. Men även mer subtila eller förtäckta hot som ”jag vet var du bor” eller ”jag vet var dina barn går i skola” ingår i detta begrepp.

Hot och våld som kan bestraffas inom fotbollsrörelsen är inte begränsat till träningar och matcher utan omfattar också sådant som sker i anslutning till fotbollsverksamheten. Det kan exempelvis vara händelser på ett styrelsesammanträde eller på ett årsmöte som kan bli föremål för anmälan i enlighet med fotbollens och RF:s bestraffningsregler. Även våld och hot i hederns namn, s.k. hedersrelaterat våld, inom fotbollsrörelsen är ett brott mot fotbollens regelverk liksom mot svensk lag. Svensk fotboll arbetar för en miljö där det är accepterat att tala om dessa frågor och där alla inom fotbollsrörelsen ska känna sig trygga i att berätta om man själv eller någon annan är utsatt.

3.3 Korruption

Korruption handlar om att någon utnyttjar sin ställning för att uppnå otillbörlig vinning för sig själv eller andra. Det kan ske genom otillbörliga erbjudanden eller s.k. vänskapskorruption. Otillbörliga erbjudanden kan bestå av mutor i form av kontanter, swishöverföringar, gåvor, måltider, presentkort, fribiljetter eller andra former av tjänster. Vänskapskorruption handlar om att gynna någon genom tjänster och gentjänster som bygger på relationer och som gör att gränsdragningen mellan att vara professionell och privat blir otydlig.

Alla inom fotbollsrörelsen har ansvar för att motverka all form av korruption. Genom att bidra till att skapa ett transparent klimat inom fotbollen där det är tydligt att korruption inte accepteras – och där tecken på korruption tidigt lyfts upp till ytan – minskas också risken för att korruption uppstår.

FÖREBYGGANDE ÅTGÄRDER MOT OTILLÅTEN PÅVERKAN

Det förebyggande arbetet mot otillåten påverkan inom fotbollen måste börja i tidig ålder med en tydlig värdegrund som översätts till handling såväl i omklädningsrummet som vid styrelsebordet. Samtliga verksamma inom fotbollsrörelsen ska vara medvetna om vad de kan och ska göra för att bidra till en positiv och utvecklande miljö som främjar ett livslångt engagemang i fotbollen.

För att kunna förebygga otillåten påverkan på olika funktioner inom fotbollen bör föreningar och distriktsförbund vidta ett antal åtgärder enligt följande:

- Bedriva kontinuerlig omvärldsbevakning (media, sociala medier, bloggar, polisen, andra föreningar etc.) i syfte att identifiera risker och potentiellt hotfulla situationer.

- Fortlöpande inventera individuella riskprofiler (bostad, bil, familj, rutiner, tidigare hot etc.) för spelare, ledare, styrelseledamöter, funktionärer, kanslipersonal och för föreningen.

- Fortlöpande identifiera olika kontroversiella situationer och sammanhang där risken att personer verksamma inom fotbollen blir utsatta för brott är som störst (matcher, träningar, turneringar, resor, spelarövergångar, sponsorer, polis- och väktaringripanden, känsliga beslut, laguttagningar eller särskilda uttalanden (presskonferenser, sociala medier osv.).

- Bedriva kontinuerlig samverkan med centrala organisationer som SvFF, distriktsförbund (SDF), andra föreningar, intresseorganisationer, polisen, supporterorganisationer etc. i syfte att förebygga otillåten påverkan.

- Fortlöpande kartlägga vilka lokala möjligheter till hjälp, stöd och skydd som finns om någon inom fotbollen skulle utsättas för våld eller hot etc.

- Fortlöpande informera samtliga berörda personer (spelare, ledare, funktionärer, styrelse, anställda) om vilka rutiner och riktlinjer som gäller vid otillåten påverkan. I sammanhanget bör särskilt beaktas att icke svensktalande personer får relevant information.

- Genomföra regelbundet återkommande utbildning för berörda personer i bemötande och konflikthantering för att på så sätt förebygga att problem eller direkt konfrontation med otillåten påverkan uppstår.

- Utarbeta riktlinjer för berörda personers nyttjande av sociala medier (Twitter, Facebook, Instagram osv.).

Sammanfattningsvis så handlar det förebyggande arbetet mot otillåten påverkan inom fotbollen framförallt om att med omvärldsanalys och ovannämnda åtgärder som grund fortlöpande vidta alla erforderliga åtgärder för att undanröja eller reducera potentiellt farliga situationer som kan uppstå för personer inom fotbollsrörelsen.

HANTERING AV OTILLÅTEN PÅVERKAN

Även om åtgärder vidtas för att så långt som möjligt förebygga otillåten påverkan kan personer inom fotbollen ändå bli utsatta. Vid sidan av förebyggande åtgärder måste därför fotbollsrörelsen vidta åtgärder för att säkerställa att de som drabbas får hjälp, stöd och skydd. I arbetet med att hantera otillåten påverkan på personer inom fotbollen ska följande punkter beaktas:

- En förutsättning för att kunna lära av inträffade händelser och därmed kunna förhindra nya fall av otillåten påverkan är att samtliga händelser med sådana inslag omgående rapporteras till föreningen (distriktsförbundet) och då helst till en särskilt utsedd person.

- Föreningen (distriktsförbundet) måste omgående göra en initial hot- och riskbedömning och där klara ut om det föreligger fara i dröjsmål eller om ärendet kan vänta till nästkommande dag (arbetsdag). Vid akut situation ska polis kontaktas.

- I samband med den initiala hot- och riskbedömningen ska också eventuellt behov av hjälp, stöd och skydd klaras ut. Det ska vidare framgå vem som är ansvarig för att åtgärder vidtas och följs upp. Vid allvarliga incidenter rekommenderas att ordförande, informationsansvarig och andra berörda i föreningen (distriktsförbundet) omgående informeras.

- Föreningen (distriktsförbundet) ska så snart som möjligt genomföra en mer utförlig hot- och riskbedömning, dvs. bedöma om det är en akut situation och vilka framtida risksituationer som kan uppkomma.

- Samtliga brott ska, i samråd med den drabbade, polisanmälas av föreningen (distriktsförbundet). Detta kräver i sin tur att man tillsammans med lokal polismyndighet klarar ut när, var, hur och till vem en sådan polisanmälan ska göras.

- Föreningen (distriktsförbundet) ska kontinuerligt följa vad som händer med polisanmälan och hålla berörda inom organisationen underrättade om utvecklingen.

- Alla händelser avseende otillåten påverkan ska dokumenteras så noggrant som möjligt för att bland annat kunna användas vid en polisanmälan. Det ska finnas tydliga rutiner för hur en sådan dokumentation ska gå till.

Det är viktigt att komma ihåg att människor som blir utsatta för otillåten påverkan kan reagera mycket olika. Man måste därför i alla sammanhang vara lyhörd för den enskilde individens behov. Alla i den utsatta personens närhet har ett ansvar att uppmärksamma och stödja den person som blir utsatt för otillåten påverkan. Tänk på att tala med personen, inte om personen med andra. Viktigt att tänka på är också att de som befinner sig i den utsatta personens närhet kan behöva stöd, råd eller vägledning i arbetet med att hjälpa den utsatte.

HOT OCH HAT VIA SOCIALA MEDIER

Många fall av hot, kränkningar, trakasserier, oönskade kontakter (telefon, hembesök) görs oftast i affekt av utföraren genom påverkan av alkohol och droger eller på grund av personligt agg på något sätt. Det går att minska risken för att bli drabbad av detta genom att aktivt begränsa sin närvaro på så många enskilda söktjänster eller informationssidor som möjligt och genom att begränsa vilka som kan ta del av ens privata sociala plattformar. Det är också viktigt att begränsa andras möjligheter till kontakt via sociala medier. Dock bör det påpekas att man aldrig kan ta bort en person helt och hållet från alla digitala plattformar då grunden för alla personuppgifter finns i Skatteverkets folkbokföring som är offentlig och därför kan användas av både företag och privatpersoner som vill ha uppgifter om en viss person.

6.1 Vad är näthat?

Med näthat menar man hot och trakasserier på internet i sociala medier eller på andra typer av webbsidor. Näthat är ingen juridisk term utan ett samlingsbegrepp för olika typer av internetrelaterade brott. Ibland kallas det också internettrakasserier eller nätmobbning.

Egentligen finns det inga särskilda lagar mot hot och trakasserier på internet. Samma regler gäller där som på skolgården eller på arbetsplatsen. Det speciella med det som händer på nätet är att det snabbt kan få väldigt stor spridning.

6.2 Allt ska inte utredas – ibland går yttrandefriheten före

Ärekränkningsbrotten, det vill säga förtal och förolämpning, är lite speciella brott eftersom de inte faller under allmänt åtal som de flesta andra brott. Det innebär att man vanligtvis inte inleder en förundersökning även om det verkar vara ett brott, eftersom lagstiftaren har ansett att yttrandefriheten, som är grundlagsskyddad, är viktigare. Det är alltså bara i undantagsfall som polis och åklagare får gå vidare och hjälpa den drabbade. Då handlar det ofta om sådant som förknippas med sexualitet, rasism eller att någon pekas ut som grovt kriminell och att de kränkande yttringarna har fått en mycket stor spridning.

6.3 Hur du agerar som fotbollsledare

Du som är verksam som ledare, anställd, funktionär eller styrelseledamot i en fotbollsorganisation kommer att ha en viktig roll i att ge information i alla frågor om trakasserier och näthat i förebyggande syfte. Till denna handbok fogas en bilaga benämnd Länksamling och lathund för att minimera risken för oönskade kontakter, samtal, näthat, id-kapning osv. Den kan vara bra att ha som underlag för din information till de grupper som du ser som viktiga mottagare av informationen om näthat.

I din roll som fotbollsledare kommer du troligen att komma i kontakt med personer som är utsatta för denna typ av brott eller kränkning. Det är då viktigt att veta vad du kan göra eller vad du kan tipsa den utsatte om. I det följande föreslås vissa omedelbara åtgärder för att säkra digitala bevis som sedan kan användas vid en polisanmälan och som även kommer att vara en viktig del i en eventuell förundersökning.

6.4 Steg för steg för att samla digitala bevis

- Ta en skärmdump av meddelandet (kommentaren, bilden) så att hela dator- eller mobilskärmen med klockslag och datum syns.
- Spara hotet digitalt, radera således inte meddelandet (kommentaren, bilden). Det är förståligt om din första reaktion är att radera men gör inte det. Om brottet sker öppet och inte i en privat kommunikation så är det också bra om du skickar med en direktlänk till meddelandet (kommentaren, bilden).
- Skriv ut meddelandet (kommentaren, bilden) i pappersform.
- Be någon titta på originalet online. Denna person kan då bli ett vittne i en eventuell rättegång.
- Polisanmäl hotet (kränkningen).
- Kontakta administratören till sidan och anmäl personen bakom det kränkande meddelandet.

6.5 Att tänka på:

- När du beskriver och anmäler brottet gör det då så tydligt som möjligt utan att bli känslosam. Återge enbart vad som skett samt när och hur det skett. Att beskriva din upplevelse av händelsen är också viktigt, men det görs separat från själva beskrivningen av brottet.
- Ett utmärkt sätt är att använda en tidslinje och i ett särskilt dokument skriva ner händelsen eller händelserna i tidsföljd med hänvisningar till skärmdumpar.
- Det är polisens uppgift att samla bevis, men eftersom polisen klarar upp endast 4 % av alla näthatsbrott ökar dina möjligheter att få anmälan behandlad och att brottet klaras upp om du kan presentera digitala bevis. Observera också att du alltid har rätt att anmäla även om du saknar digitala bevis.

VÄRD
PUBLIK

SAMMANFATTNING

Vi alla tillsammans i svensk fotboll har ett gemensamt ansvar att bidra till att vår idrott är och förblir en trygg, säker och demokratisk miljö för alla som deltar i fotbollsverksamheten. En miljö som inte accepterar våld, hot och trakasserier. En miljö där man möts av lyhörda och respektfulla ledare. En miljö där brott polisanmäls.

Vi måste arbeta bort attityder som ”lite får man tåla” som är en sorts machokultur där man inte pratar om den egna utsattheten. Vi måste öppet stötta dem som blir utsatta. På så sätt sätter vi ramarna för en gemensam kultur och undviker individuellt lidande.

Vi måste ha ordning på stadgar och annan formalia. Styrelsen ska vara välutbildad och ta sitt ansvar. Det finns tyvärr en hel del exempel på föreningar på alla nivåer som ”kidnappats” på årsmöten eller på annat sätt och då riskerar att användas för penningtvätt, skattebrott, korruption eller annan ekonomisk brottslighet.

Sammanfattningsvis följer här några nyckelfaktorer för att lyckas med detta viktiga arbete:

- Det råder nolltolerans mot våld och hot inom svensk fotboll.
- Alla ledande funktioner tar dessa frågor på fullaste allvar.
- Vi skapar en miljö där det är accepterat att lyfta dessa frågor och där man möts av lyhörda och respektfulla ledare som agerar i enlighet med här beskrivna riktlinjer.
- Alla aktörer inom fotbollen vet vem i föreningen (distriktsförbundet, intresseorganisationen) man ska vända sig. Det kan vara en utsedd säkerhetsansvarig eller en annan föreningsfunktionär som i sin tur har mandat och ansvar att agera i enlighet med riktlinjerna.
- Alla händelser rapporteras till den säkerhetsansvarige eller till annan utsedd föreningsfunktionär oavsett om det rör sig ett brott enligt lagstiftningens mening eller om förseelser som skapar en obehagskänsla.
- Alla brott polisanmäls. En polisanmälan är ofta en förutsättning för att brottet ska kunna klaras upp och för att gärningspersonen ska kunna gripas, men det är också en viktig åtgärd för att förhindra nya brott. Det är dessutom ofta en förutsättning för att den drabbade ska kunna ta tillvara sina rättigheter.
- Polisanmälan görs av föreningens säkerhetsansvarige eller annan utsedd föreningsfunktionär i dialog med den drabbade.

SVENSKA FOTBOLLFÖRBUNDET
1904
SvFF